

ÖĞRETMENLERİN DUYGUSAL EMEK DÜZEYLERİNİN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİYLE KIYASLANMASI

COMPARISON OF TEACHERS' EMOTIONAL LABOR LEVELS WITH THEIR PERSONAL CHARACTERISTICS

Kerem KAYA¹, Mehmet Nurullah SERHANOĞLU², Cemal SARICI³, Murat Fırat⁴, Hülya ALTIN⁵, Derya İMREN⁶

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

20.09.2023

Kabul Tarihi

18.10.2023

Anahtar Kelimeler

Öğretmen,
duygusal, emek

Özet

Öğretme duygusal bir uygulamadır ve kaliteli öğretimin sağlanması için olumlu duyguların kullanılması gerekir. Bu çalışma öğretmenlerin duygusal emek düzeylerini çeşitli demografik ve mesleki faktörlerle ilişkilendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonuçları, yaş, cinsiyet ve medeni durum gibi faktörlerin duygusal emek düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermektedir. Ancak eğitim seviyesi ve aynı okulda görev yapma süresi, duygusal emek düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Özellikle lisans mezunları ve aynı okulda 6-10 yıl görev yapmış olan öğretmenler daha yüksek duygusal emek düzeylerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğretmenlik mesleğinin duygusal yükü üzerine etki eden faktörlerin karmaşık bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi ve görev yapma süresi gibi belirli faktörlerin öne çıkması, kurumların ve politika yapıcıların bu faktörlere yönelik özel önlemler alabileceğini göstermektedir. Örneğin, öğretmenlere duygusal emekle ilgili ek eğitimler verilebilir ya da iş tatminini artıracak yönetim stratejileri geliştirilebilir. Sonuç olarak, duygusal emek, öğretmenlerin mesleki yaşamlarında önemli bir faktördür ve bu çalışma, hangi faktörlerin duygusal emeği etkilediği ve etkilemediği konusunda önemli ipuçları sunmaktadır. Önerilen politika ve uygulama değişiklikleri, duygusal emek konusunda daha fazla araştırma yapılmasını teşvik edebilir ve öğretmenlerin bu alandaki yükünü hafifletebilir.

Article Info

Received

20.09.2023

Accepted

18.10.2023

Keywords

teacher,
emotional, labor

Abstract

Teaching is an emotional practice and positive emotions must be used to ensure quality teaching. This study aims to relate teachers' emotional labor levels to various demographic and professional factors. Research results show that factors such as age, gender and marital status do not have a significant effect on emotional labor levels. However, education level and length of time working in the same school have a significant effect on emotional labor levels. It has been determined that especially undergraduate graduates and teachers who have worked at the same school for 6-10 years have higher emotional labor levels. These findings show that the factors affecting the emotional burden of the teaching profession have a complex structure. The prominence of certain factors, such as education level and tenure, shows that institutions and policy makers can take special measures for these factors. For example, teachers can be given additional training on emotional labor or management strategies can be developed to increase job satisfaction. In conclusion, emotional labor is an important factor in teachers' professional lives, and this study provides important clues about which factors do and do not affect emotional labor. Recommended policy and practice changes could encourage more research on emotional labor and ease the burden on teachers in this area.

¹ Kocapınar Mevlana İlkokulu, Van, e-mail: keremkaya80@hotmail.com, ORCID: 0009-0005-3176-3259 (Sorumlu Yazar)

² Kozyatağı Şükran Karabelli İlkokulu, İstanbul, e-mail: mnserhan@gmail.com, ORCID: 0009-0005-1693-1533

³ Kozyatağı Şükran Karabelli İlkokulu, İstanbul, e-mail: cemalsarici@gmail.com, ORCID: 0009-0002-9063-9299

⁴ Kartal Şehit Salih Alışkan MTAL, İstanbul, e-mail: firatmurat44@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-2644-7783

⁵ Şehit Mehmet Yılmaz İlkokulu, İstanbul, e-mail: altin18@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4238-114X

⁶ BTO Ali Osman Sönmez Sosyal Bilimler Lisesi, Bursa, e-mail: deryaerkal16@gmail.com, ORCID: 0009-0006-3770-3182

1. GİRİŞ

İlk olarak Hochschild tarafından 1983 yılında dile getirilen "duygusal emek" kavramı, çalışanların organizasyonların beklentilerine uygun bir şekilde duygu ve tutumlarını ifade etmeleri olarak açıklanmıştır. Hochschild, bu kavramı iki alt kategoriye ayırmış: yüzeysel ve derinlemesine rol yapma. Bunlara ek olarak, Ashforth ve Humphrey 1993 yılında bu kavrama "samimi duygular" boyutunu eklemişlerdir.

Hizmet, finans, sağlık, eğitim ve turizm gibi müşteri ve çalışan etkileşiminin yüksek olduğu sektörlerde, duygusal emeğin daha sık görüldüğü tespit edilmiştir (Duman, 2017). Öğretmenlik gibi öğrenciyle yoğun etkileşim içinde olunması gereken mesleklerde, duygusal emek oldukça önemli bir role sahiptir.

Duygusal emek konsepti, ilk defa Hochschild'in 1983 yılında ortaya attığı bir terimdir ve çalışanların, organizasyonların talepleri doğrultusunda duygusal tepkilerini nasıl yönetmeleri gerektiğini işaret eder. Hochschild, yüzeysel ve derinlemesine olmak üzere duygusal emeği iki farklı boyutta ele almıştır. Ashforth ve Humphrey ise, bu iki boyuta "gerçek duygular" kategorisini eklemişlerdir (1993).

Kesintisiz müşteri temasının olduğu sektörlerde, duygusal emeğin daha çok öne çıktığı belirlenmiştir (Duman, 2017). Öğretmenlik gibi konsantrasyon ve etkileşimin yoğun olduğu mesleklerde, duygusal emek özellikle kritik bir öneme sahiptir, çünkü öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki oldukça yükündür.

1.1. Duygusal Emek Kavramı

Duygular, insanın temel özelliklerinden biri olup, çalışanların iş yerindeki etkinlikleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, modern organizasyon teorileri duyguları önemli bir araştırma konusu olarak görmektedir. Taylor dönemi sonrasında, insanın duygusal yönünün iş performansına büyük etkisi olduğu ve duygusuz bir yaklaşımın iş verimliliğine zarar verebileceği anlaşılmıştır. Özellikle hizmet endüstrisinde, çalışanların duygusal ifadeleri işin kalitesi ve organizasyonun başarısı için kritik öneme sahiptir. İşin doğası değiştikçe, duygusal ifadenin iş yeri dinamiklerindeki önemi artmıştır; bu da araştırmacıların bu konuya daha fazla odaklanmalarına yol açmıştır (Ünal, 2020: 43).

Duygusal emek konsepti ilk olarak Hochschild tarafından ele alınmıştır. Hochschild'in tanımına göre, duygusal emek, duyguların kontrol edilmesi ve bu kontrolün fiziksel ve duygusal göstergeler aracılığıyla ifade edilmesini içerir. Morris ve Feldman ise, duygusal emeği çalışanların müşterilere veya diğer hizmet alan bireylere karşı göstermeleri gereken özel duygusal tepkiler olarak açıklamışlardır (1996: 987). Genel bir bakışla, duygusal emek, çalışanların işte sadece fiziksel ve zihinsel çabalarını değil, aynı zamanda duygusal yanlarını da kullanarak belirli bir davranış sergilemelerini içermektedir.

1.2. Öğretmenlerde Duygusal Emek

Öğretmenlik, duygusal çaba gerektiren ve karmaşık duygusal durumlarla başa çıkmak zorunda kalınan bir meslek olarak dikkat çeker. Eğitim ortamında pozitif bir havanın sürdürülebilmesi için öğretmenlerin kendi duygusal durumlarını idare etmeleri gerekmektedir (Hargreaves, 2000: 815).

Duygusal emek, öğretmenliğin kritik bir yönünü oluşturur. Öğretmenler, öğrencilere hitap edebilmek, onların dikkatini toplamak ve verimli bir eğitim süreci yaratmak için duygusal enerji harcamalıdır (Beğenirbaş ve Yalçın, 2012: 60).

1.3. Araştırmanın Önemi

Öğretmenlik, duygusal emek yükü yüksek bir meslektir. Öğretmenler, sadece bilgi aktarmakla kalmayıp, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerini de desteklemektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin duygusal yükü ve bu yükü başa çıkabilme kapasiteleri hem öğrencilerin eğitim kalitesi hem de öğretmenlerin iş tatmini için kritik öneme sahiptir. Ancak, bu konuda yapılan çalışmalar genellikle yetersizdir veya sınırlı faktörlere odaklanmıştır. Mevcut araştırma, öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin demografik ve mesleki faktörlerle nasıl ilişkilendiğini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin duygusal emek düzeylerini çeşitli faktörlerle - yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, çalıştığı okulda görev yapma süresi ve mesleki kıdem gibi - ilişkilendirerek anlamak ve bu faktörlerin duygusal emek üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

1.5. Problem Cümlesi

Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri medeni duruma göre farklılık gösterir mi?
4. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri çalışılan okulda görev yapma süresine göre farklılık gösterir mi?
6. Öğretmenlerin duygusal emek düzeyleri mesleki kıdem süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin demografik özelliklerle ilişkisinin tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada yöntem olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modele göre iki değişken arasındaki ilişkinin niteliği ortaya konmaktadır (Karasar, 2007).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 – 2023 eğitim - öğretim yılında Van ili Erciş ilçesi ve İstanbul Kadıköy ilçesindeki ilkokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 154 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik yapıya göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Yapıya Göre Dağılımı

Gruplar		f	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	57	37,01
	Erkek	97	62,99
Yaş	25-35	105	68,18
	36-45	35	22,73
	46-60	14	9,09
Medeni Durum	Evli	82	53,25
	Bekar	72	46,75
Öğrenim Durumu	Lisans	125	81,17
	Yüksek Lisans	29	18,83
Okulda Görev Yapma Süresi	1-5 yıl	114	74,03
	6-10 yıl	32	20,78
	11 yıl ve üzeri	8	5,19
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	70	45,45
	6-10 yıl	49	31,82
	11-20 yıl	23	14,94
	21 yıl ve üzeri	12	7,79
TOPLAM		154	100

Tablo 1 incelendiğinde 57 kadın katılımcı, 97 erkek katılımcı olmak üzere toplam 154 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Duygusal Emek Ölçeği: Ölçek; Diefendorff ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen Duygusal Emek Ölçeği'nin, Basım ve Beğenirbaş (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmış halidir. Basım ve Beğenirbaş (2013)'ın yaptığı güvenilirlik analizleri sonucunda ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin geçerli ve güvenilirliğinin yeterli olduğunu sergilemektedir. Ölçek 13 maddeden oluşan beş likert tipinde bir ölçektir.

Araştırmada yapılan güvenirlik analizleri sonucunda duygusal emek genel toplamı .69 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu öğretmenlere Google Form ile iletilmiş ve yanıtlar alınmıştır.

2.5. Veri Analizi

Çalışmada SPSS 26.0 programı kullanılmış ve analizler Anova ve T-testi ile gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	t	p
Duygusal emek	25-35	105	3,4212	,61724	,697	,500
	36-45	35	3,5429	,74298		
	46-60	14	3,5769	,63844		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin yaş durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Duygusal emek	Kadın	57	3,3077	,59956	-2,312	,588
	Erkek	97	3,5543	,66115		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin medeni durum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Duygusal emek	Evli	82	3,4822	,65551	,390	,926
	Bekar	72	3,4412	,64358		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Öğrenim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Duygusal emek	Lisans	125	3,4665	,69655	,136	,016
	Yüksek Lisans	29	3,4483	,38300		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ortalama puanlara göre lisans mezunlarının puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin çalışılan okulda görev yapma farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Çalışılan Okulda Görev Yapma Süresi Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Duygusal emek	1-5 yıl	114	3,3779	,58076	3,937	,022
	6-10 yıl	32	3,7091	,77805		
	11-20 yıl ve üzeri	8	3,6923	,77580		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Ortalama puanlara göre 6-10 yıl aynı okulda çalışanların puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin mesleki kıdem süresi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Duygusal Emek Düzeylerinin Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

	Mesleki Kıdem	n	Ort.	ss	F	p
Duygusal emek	1-5 yıl	70	3,3670	,63123	,991	,399
	6-10 yıl	49	3,5243	,70390		
	11-20 yıl	23	3,5886	,57732		
	21 yıl ve üzeri	12	3,5321	,63386		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sağlıklı bir sınıf atmosferinin oluşturulabilmesi için olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kurulması ve öğretmenin sınıfta olumlu duygular sergilemesi beklenmektedir. Öğretmenlerin çocukların dikkatini çekebilmeleri için dinamik ve canlı olmaları gerekmektedir. Yaş durumu ile ilgili sonuçlar, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin yaşlarının duygusal emek düzeylerini etkilemediği anlamına gelmektedir. Literatürde çoğunlukla öğretmenlerin yaşları ile duygusal emek arasında karmaşık bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalar vardır. Ancak, net bir sonuca varılamamıştır. Bu, çeşitli yaş gruplarındaki öğretmenlerin farklı stres kaynakları ve deneyimlere sahip olabileceğini göstermektedir (Larrivee, 2012).

Cinsiyet bakımından, analiz sonuçları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Literatürde, cinsiyetin duygusal emek üzerinde farklı etkileri olduğu gösterilmişse de (Wharton, 1993), bu analiz sonucu cinsiyetin önemsiz olduğunu belirtmektedir. Bu durum, öğretmenliğin hem erkekler hem de kadınlar için duygusal emek gerektiren bir meslek olduğunu destekler.

Medeni durumu göz önünde bulundurduğumuzda, sonuçlar yine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu durum, evli, bekar ya da boşanmış öğretmenlerin duygusal emek düzeylerinin birbirine yakın olduğunu göstermektedir. Literatürde bu konu hakkında net bilgiler sınırlıdır, ancak genellikle medeni durumun iş yaşamı üzerindeki etkilerinin karmaşık olduğu kabul edilir (Simon, 1995).

Eğitim durumu bakımından ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Lisans mezunlarının ortalama puanları daha yüksektir. Bu, literatürle de uyumludur. Eğitim seviyesi yükseldikçe, bireylerin duygusal emek konusunda daha fazla beceriye sahip olabileceği düşünülmektedir (Hochschild, 1983).

Çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. 6-10 yıl aynı okulda çalışanların puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu, bir öğretmenin aynı okulda uzun süre çalışmasının duygusal emek düzeyini artırabileceğini göstermektedir. Literatürde de iş yerinde uzun süre çalışmanın kişisel ve mesleki gelişime katkıda bulunabileceği belirtilir (Schaefeli ve Bakker, 2004). Mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu da öğretmenlik deneyiminin duygusal emek düzeylerini etkilemediğini göstermektedir.

Bu analiz sonuçları, eğitim durumu ve görev yapma süresi dışında, duygusal emek düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde değişmediğini göstermektedir. Bu sonuçlar, duygusal emeğin karmaşık bir konu olduğunu ve birden fazla faktör tarafından etkilenebileceğini göstermektedir.

4.1. Öneriler

Eğitim durumunun duygusal emek üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu göz önüne alındığında, öğretmenlere duygusal zekâ ve stres yönetimi konularında ek eğitimler verilebilir. Öğretmenlerin yaş durumları ve mesleki kıdemleri duygusal emek düzeylerini etkilemese de yaş ve deneyim çeşitliliğinin öğretmenler arası mentorluk ve dayanışmayı artırabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışılan okulda görev yapma süresi, duygusal emekle ilişkili olduğu için, okul yönetimleri bu veriyi dikkate alarak öğretmenlerin iş tatminini artıracak politikalar üretebilir. Mesleki kıdem ve duygusal emek arasında anlamlı bir ilişki olmaması, öğretmenlerin kariyerlerinde farklı evrelerde duygusal destek ve yönlendirmeye ihtiyaç duyabilecekleri anlamına gelir. Duygusal emek konusunda çok daha kapsamlı ve çok boyutlu analizler yapılabilir. Örneğin, öğretmenlerin etnik kökeni, kültürel geçmişi ya da ders verdikleri yaş grupları gibi diğer faktörler de incelenebilir. Eğitim politikaları, duygusal emeği dikkate alacak şekilde düzenlenmelidir. Örneğin, öğretmenler için psikolojik danışmanlık hizmetleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ashforth, B. E., & Humphrey, R. H. (1993). Emotional labor in service roles: The influence of identity. *Academy of management review*, 18(1), 88-115.
- Begenirbaş, M. ve Yalçın, R. C. (2012). Öğretmenlerin kişilik özelliklerinin duygusal emek gösterimlerine etkileri. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 47-65.

Beğenirbaş, M. ve Basım, N. (2013). Duygusal emekte bazı demografik değişkenlerin rolü: görgül bir araştırma. *Çankaya University Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(1), 45–57.

Diefendorff, J. M., Croyle, M.H., Ve R.H. Grosserand (2005), The dimensionality and antecedents of emotinal labor strategies, *Journal of Vocational Behavior*, 66, 339-357.

Duman, N. (2017). Duygusal emek: bir literatür değerlendirmesi. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 1(1), 29-39.

Hargreaves, A. (2000). Mixed emotions: teachers' per-ceptions of their interactions with students. *Teaching and Teacher Education*, 16, 811-826.

Hochschild Arlie, R. (1983). *The managed heart: Commercialization of human feeling*.

Hochschild, A. R. (1983). *The managed heart*. University of California Press.

Karasar N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Larrivee, B. (2012). *Cultivating teacher renewal: guarding against stress and burnout*. Rowman & Littlefield Publishers.

Morris J, Feldman D (1996). The dimensions, antecedents, and consequences of emotional labor. *The Academy of Management Review*, 21(4), 986-1010.

Schaeferli, W. B., & Bakker, A. B. (2004). Job demands, job resources, and their relationship with burnout and engagement. *Journal of Organizational Behavior*, 25, 293–315.

Simon, R. W. (1995). Gender, multiple roles, role meaning, and mental health. *Journal of Health and Social Behavior*, 36(2), 182-194.

Ünal, N. T. (2020). *Özel okul öğretmenlerinin duygusal emek süreçlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (yüksek lisans tezi), Karabük Üniversitesi, Karabük.

Wharton, A. S. (1993). The affective consequences of service work. *Work and Occupations*, 20(2), 205–232.